

V Bruselu dne 14.1.2022
COM(2022) 11 final

2022/0004 (NLE)

Návrh

DOPORUČENÍ RADY

o učení v zájmu environmentální udržitelnosti

(Text s významem pro EHP)

{SWD(2022) 3 final}

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. SOUVISLOSTI NÁVRHU

Stát se prvním klimaticky neutrálním kontinentem na světě je největší výzvou a příležitostí naší doby. Nyní jde o to, jednat rozhodně.

Ursula von der Leyenová, politické směry

Nacházíme se v kritickém okamžiku: lidská činnost nás přiblížila k nenapravitelnému poškození naší planety, samotného zdroje naší existence a blahobytu. Abychom zajistili budoucnost, v níž budeme moci prosperovat, jsou naléhavě zapotřebí kolektivní a individuální opatření, která naši společnost a hospodářství přivedou na cestu dlouhodobé udržitelnosti. Aktivní jsou zejména mladí lidé, kteří otevřeně vyjadřují své názory, požadují změnu a vyzývají veřejné orgány, aby v zájmu ochrany klimatu a životního prostředí pro současné i budoucí generace urychleně jednaly. Mnozí se domnívají, že škola jim neumožňuje dostatečně porozumět změně klimatu, životnímu prostředí a tomu, jak žít a jednat udržitelněji¹.

Pod vedením předsedkyně von der Leyenové předložila Komise v rámci Zelené dohody pro Evropu ambiciózní strategii pro dosažení udržitelnosti a transformativních změn, které jsou potřebné v celém našem hospodářství a celé naší společnosti. Udržitelný rozvoj je ústřední zásadou Evropské unie a plnění cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje představuje prioritu vnitřních i vnějších politik EU. Sladěním opatření v celé řadě oblastí politiky, včetně energetiky, životního prostředí, mobility a zemědělství, EU usiluje o spravedlivou a inkluzivní ekologickou transformaci. **Stejně jako všechna odvětví musí i vzdělávání a odborná příprava reagovat na mimořádnou klimatickou a celosvětovou krizi – pokud jde o vlastní činnosti a především to, jak připravuje účastníky vzdělávání na budoucnost.**

Sdělení o Evropském prostoru vzdělávání², Zelená dohoda pro Evropu³ a další klíčové iniciativy⁴ uznávají rozhodující úlohu vzdělávání a odborné přípravy pro ekologickou transformaci. Účastníci vzdělávání všech věkových kategorií musí být schopni rozvíjet své znalosti, dovednosti a postoje tak, aby žili udržitelněji, změnili vzorce spotřeby a výroby, přijali zdravější životní styl a přispívali – jak individuálně, tak kolektivně – k transformaci našich společností.

Dosažení tohoto cíle vyžaduje přístup založený na celoživotním učení v zájmu environmentální udržitelnosti, které spočívá v praktických, poutavých a akčních způsobech učení, jež podporují rozvoj i) znalostí, porozumění a kritického myšlení (kognitivní učení); ii) praktických dovedností (aplikované učení) a iii) empatie, solidarity a ohleduplnosti k přírodě (sociálně-emocionální učení). Je zapotřebí interdisciplinárních přístupů, které účastníkům vzdělávání pomohou pochopit vzájemnou provázanost hospodářských, sociálních a přírodních systémů.

Výzvy týkající se učení v zájmu environmentální udržitelnosti

V celé Evropě probíhá v rámci předškolního vzdělávání, škol, odborného vzdělávání a přípravy, vysokoškolského vzdělávání a komunitních organizací stále více iniciativ a akcí týkajících se změny klimatu, biologické rozmanitosti a udržitelnosti. V mnoha zemích jsou

¹ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2224>

² COM(2020) 625 final.

³ COM(2019) 640 final.

⁴ Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti, evropský klimatický pakt, evropský pilíř sociálních práv, agenda dovedností EU a usnesení Rady o Evropském prostoru vzdělávání (2021–2030).

zavedeny politiky a strategie týkající se vzdělávání v oblasti životního prostředí a udržitelnosti a stejně perspektivních koncepcí, jako je vzdělávání pro udržitelný rozvoj a globální kompetence. Navzdory desetiletím úsilí a iniciativ však **učení v zájmu environmentální udržitelnosti dosud není systémovým rysem politiky a praxe v EU.**

Jen málo zemí učinilo z celoživotního učení hlavní zásadu udržitelnosti ve vzdělávání a odborné přípravě. Aby se plně rozvinul jejich potenciál, musí učení a výuka zaměřené na environmentální udržitelnost probíhat nejen ve školách a na vysokých školách, ale i ve všech částech systému (formální, neformální, informální) a na všech úrovních (od raného dětství přes dospělost až po vyšší věk).

Země se často potýkají s obtížemi při provádění a monitorování politik souvisejících se vzděláváním a odbornou přípravou v zájmu environmentální udržitelnosti. Často chybí konkrétní cíle, opatření, ukazatele a jasná vize. Interdisciplinární povaha učení v zájmu environmentální udržitelnosti, potřeba pedagogik zaměřených na účastníky vzdělávání, nové přístupy k posuzování, organizační změny a komunitní partnerství mohou být v rozporu se zavedenými zvyklostmi a normami ve vzdělávání a odborné přípravě.

Informace o environmentální udržitelnosti, včetně biologické rozmanitosti, v učebních osnovách jsou v současné době nejednotné a ve většině členských států je nelze považovat za úplné. Jen málo zemí věnuje zvláštní pozornost kompetencím v oblasti udržitelnosti, souvisejícím cílům učení a tomu, jak by měly být posuzovány. Životní prostředí a udržitelnost jsou často začleňovány do přírodních věd a zeměpisu, avšak k tomu, aby účastníci vzdělávání těmto otázkám porozuměli, mohou přispět všechny předměty a jejich kombinace.

Mnozí pedagogové v celé Evropě již o environmentální udržitelnosti aktivně vyučují nebo se snaží vyučovat. Mnozí z nich zároveň uvádějí, že jim chybí odborné znalosti a odborná příprava, zejména pokud jde o interdisciplinární přístupy, aktivní pedagogiku a složitost samotného tématu.

Celoinstitucionální přístupy, v nichž je udržitelnost zakotvena ve všech procesech a činnostech, nejsou dosud ve vzdělávacích institucích rozšířeny, a to i z důvodu nedostatečného financování a podpory. Institucím často chybí údaje a nástroje, které k monitorování účinnosti iniciativ a úsilí v oblasti udržitelnosti potřebují.

Přechod k hluboké a transformativní změně

Stále větší počet projektů a programů souvisejících s otázkami environmentální udržitelnosti projevuje v těchto oblastech rostoucí zájem a angažovanost. Mnohé iniciativy však zůstávají omezené časově i rozsahem. Vzhledem k naléhavosti klimatické krize a krize v oblasti biologické rozmanitosti nastal čas na zásadní změnu a na posun od izolovaných iniciativ k hluboké a systémové změně ve vzdělávání a odborné přípravě.

Začlenění environmentální udržitelnosti do všech politik, programů a procesů vzdělávání a odborné přípravy má zásadní význam pro budování dovedností a kompetencí potřebných pro ekologickou transformaci. Je třeba postupovat vertikálně, od jednotlivce přes instituci k systému, a také horizontálně, což znamená, že všechny zúčastněné strany v oblasti vzdělávání a odborné přípravy musí úzce spolupracovat, aby se zajistilo **důkladné zakotvení udržitelnosti v celé studijní zkušenosti účastníků vzdělávání.**

Je třeba vypracovat **krátkodobá opatření**, která budou nadále podporovat instituce a pedagogy a pomáhat účastníkům vzdělávání rozvíjet dovednosti a způsoby myšlení potřebné pro ekologickou transformaci. Ve **střednědobém a dlouhodobějším horizontu** by veškeré úsilí o reformy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy mělo podporovat změny, které jsou nezbytné pro ekologičtější a udržitelnější budoucnost, a těmto změnám se přizpůsobovat.

Konzultace a poznatky získané výzkumem při přípravě tohoto návrhu zdůraznily, že k plnému začlenění environmentální udržitelnosti do vzdělávání a odborné přípravy jsou třeba opatření na několika frontách.

Účinné učení zaměřené na environmentální udržitelnost:

- začíná od předškolního vzdělávání a péče,
- uplatňuje přístup založený na celoživotním učení,
- vytváří podporující vzdělávací prostředí, kde se instituce udržitelností aktivně zabývá jako celek,
- zaměřuje se na účastníky vzdělávání, je poutavé, pozitivní a založené na každodenních zkušenostech,
- podporuje pedagogy, včetně vedoucích týmů, v tom, aby učili a jednali v zájmu udržitelnosti,
- podporuje spolupráci a partnerství v místních a širších komunitách,
- zapojuje smysluplným způsobem mladé lidi,
- buduje kompetence v oblasti udržitelnosti,
- je založeno na silných politikách.

Učení a výuka v zájmu environmentální udržitelnosti mohou plně podporovat jiné vzdělávací programy týkající se začleňování, kvality, inovací, internacionalizace a učení zaměřeného na studenty. **Mají velký potenciál a jsou vynikající příležitostí k tomu, aby učení bylo relevantnější, aby motivovalo účastníky vzdělávání a pedagogy a rozvíjelo schopnosti, které jsou pro život a práci stále potřebnější.**

1) Cíle navrhovaného doporučení

Cílem návrhu Komise je:

- formulovat vizi a sdílené porozumění na úrovni EU, pokud jde o hluboké a transformativní změny ve vzdělávání a v odborné přípravě potřebné k ekologické transformaci,
- vypracovat jednotný přístup ke kompetencím, dovednostem a postojům, které lidé potřebují k tomu, aby mohli jednat, žít a pracovat udržitelným způsobem, a posilovat význam celoživotního učení s cílem zajistit, že všichni od mladého věku až do dospělosti mohou tyto kompetence a dovednosti získávat,
- usnadnit výměnu odborných znalostí mezi tvůrci politik, výzkumnými pracovníky a pedagogy a sdílení osvědčených postupů na úrovni systémů a institucí,
- podporovat iniciativy na úrovni EU zaměřené na podporu učení v zájmu environmentální udržitelnosti a
- podporovat investice ve výše uvedených oblastech.

2) Mezinárodní rozměr

Návrh se plně zaměřuje na ambice a priority EU, pokud jde o realizaci Zelené dohody pro Evropu, a zároveň **doplňuje práci na mezinárodní úrovni a staví na ní**. Bude mobilizovat členské státy a zúčastněné strany ke koordinovanějším opatřením s cílem přispět k agendě UNESCO, zejména k **plánu vzdělávání pro udržitelný rozvoj do roku 2030**, a podpoří **závazek EU k Agendě OSN 2030**, což je celosvětový plán pro udržitelný rozvoj.

- 3) Doplňkovost a součinnost s ostatními iniciativami EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy
- sdělení o vytvoření Evropského prostoru vzdělávání do roku 2025⁵,
 - usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení (2021–2030)⁶,
 - sdělení o novém Evropském výzkumném prostoru pro výzkum a inovace⁷,
 - doporučení Rady o Paktu pro výzkum a inovace v Evropě⁸,
 - Evropská agenda dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost⁹,
 - doporučení Rady o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost¹⁰,
 - akční plán digitálního vzdělávání (2021–2027)¹¹,
 - doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení¹²,
 - závěry Rady o Evropských univerzitách¹³,
 - budoucí pedagogické akademie Erasmus+¹⁴,
 - rámec kvality EU pro předškolní vzdělávání a péči¹⁵,
 - Koalice pro vzdělávání v oblasti klimatu¹⁶,
 - návrh doporučení Rady o evropském přístupu k mikrocertifikátům pro celoživotní učení a zaměstnatelnost¹⁷,
 - nadcházející evropská strategie pro univerzity,
 - nadcházející návrh doporučení Rady o zefektivnění spolupráce v zájmu evropského vysokoškolského vzdělávání.
- 4) Soulad s ostatními politikami
- sdělení o Zelené dohodě pro Evropu¹⁸,
 - Strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030¹⁹,
 - plán NextGenerationEU na podporu oživení EU²⁰,

⁵ COM(2020) 625 final.

⁶ Usnesení Rady 2021/C 66/01.

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0628&from=GA>

⁸ <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/1a0df8ff-5313-11ec-91ac-01aa75ed71a1>

⁹ COM(2020) 274 final.

¹⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202(01)&from=CS)

¹¹ COM(2020) 624 final.

¹² Doporučení Rady 2018/C 189/01.

¹³ Závěry Rady 2021/C 221/03.

¹⁴ <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/cs/node/64>

¹⁵ Doporučení Rady 2019/C 189/4.

¹⁶ Koalice pro vzdělávání v oblasti klimatu: https://education-for-climate.ec.europa.eu/_en.

¹⁷ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/a-european-approach-to-micro-credentials_cs

¹⁸ COM(2019) 640 final.

¹⁹ COM(2020) 380 final.

²⁰ https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_cs

- evropský klimatický pakt²¹,
- nový akční plán pro oběhové hospodářství²²,
- evropský pilíř sociálních práv²³,
- Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030²⁴,
- sdělení o evropském Bauhausu²⁵,
- evropská záruka pro děti²⁶,
- sdělení o novém Evropském výzkumném prostoru²⁷,
- závěry Rady o řízení Evropského výzkumného prostoru v budoucnosti²⁸,
- nový program pro spotřebitele²⁹.

2. PRÁVNÍ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právní základ

Navrhované doporučení Rady je v souladu s čl. 165 odst. 4 a čl. 166 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie. Iniciativa nenavrhuje žádné rozšíření regulačních pravomocí EU nebo povinných závazků členských států. Členské státy se v závislosti na svých vnitrostátních podmínkách rozhodnou, jak toto doporučení Rady provedou.

• Subsidiarita (v případě nevýlučné pravomoci)

Tento návrh je v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v čl. 5 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii.

Členské státy mají svou vlastní kulturu a právní předpisy pro plánování a organizaci vzdělávání. Jsou plně odpovědné za obsah výuky a organizaci svých systémů vzdělávání a odborné přípravy. Z důkazů zároveň vyplývá, že čelí řadě společných problémů týkajících se připravenosti jejich systémů vzdělávání a odborné přípravy, včetně připravenosti na ekologickou a digitální transformaci.

V souladu se zásadou subsidiarity návrh nastiňuje další postup v oblasti vzdělávání a odborné přípravy v zájmu environmentální udržitelnosti a za tímto účelem předkládá doporučení.

• Proporcionalita

Tento návrh je v souladu se zásadou proporcionality stanovenou v čl. 5 odst. 4 Smlouvy o Evropské unii.

Obsah ani forma tohoto navrhovaného doporučení Rady nepřesahují rámec toho, co je nezbytné k dosažení jeho cílů. Závazky, které členské státy učiní, jsou dobrovolného charakteru a každý členský stát se může svobodně rozhodnout, jaký přístup zvolí.

• Volba nástroje

²¹ COM(2020) 788 final.

²² COM(2020) 98 final.

²³ COM(2017) 250.

²⁴ COM(2021) 101 final.

²⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/qanda_21_4627

²⁶ Doporučení Rady (EU) 2021/1004.

²⁷ COM(2020) 628 final.

²⁸ Závěry Rady 13567/20.

²⁹ COM(2020) 696 final.

Za účelem přispění k dosažení cílů uvedených v člancích 165 a 166 Smlouvy o fungování Evropské unie tato smlouva stanoví, že Rada na návrh Komise přijímá doporučení.

Doporučení Rady je v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, v níž má EU podpůrnou odpovědnost, vhodným nástrojem a je také nástrojem, který byl pro evropská opatření v těchto oblastech často používán. Jako právní nástroj signalizuje závazek členských států přijmout předložená opatření a poskytuje silnější politický základ pro spolupráci v této oblasti při plném respektování pravomoci členských států v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

3. VÝSLEDKY HODNOCENÍ *EX POST*, KONZULTACÍ SE ZÚČASTNĚNÝMI STRANAMI A POSOUZENÍ DOPADŮ

- **Hodnocení *ex post* / kontroly účelnosti platných právních předpisů**

Nevztahuje se na tento návrh.

- **Konzultace se zúčastněnými stranami**

Příspěvky k návrhu byly shromážděny během veřejné konzultace o učení v zájmu environmentální udržitelnosti, která probíhala od 18. června do 24. září 2021 (bylo obdrženo 1 352 odpovědí a 96 stanovisek), jakož i v rámci cílených konzultací s členskými státy, nevládními organizacemi, učiteli, školiteli a dalšími pedagogy, studenty a zástupci mládeže a dalšími evropskými zúčastněnými stranami a odborníky v této oblasti.

- **Sběr a využití výsledků odborných konzultací**

S cílem shromáždit podklady pro návrh byly zadány tři studie: i) mapování osnov, politik a jiných opatření v členských státech, včetně přezkumu literatury, mapování vnitrostátních a politických výzkumů, přezkumu školních osnov, průzkumu mezi učiteli, případových studií a tematicky zaměřených skupin; ii) mapování projektů Erasmus+ týkajících se učení v zájmu environmentální udržitelnosti a iii) studie o vzdělávání a odborné přípravě v zájmu udržitelného rozvoje v souvislosti s COVID-19 a ekologickou a digitální transformací.

- **Posouzení dopadů**

Vzhledem k doplňkovému přístupu daných činností k iniciativám členských států, dobrovolné povaze navrhovaných činností a rozsahu očekávaných dopadů nebylo provedeno posouzení dopadů. Vypracování návrhu bylo podloženo studiemi, konzultacemi s členskými státy a se zúčastněnými stranami a veřejnou konzultací. Plně podporuje závazek EU ke splnění cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

- **Účelnost a zjednodušování právních předpisů**

Nevztahuje se na tento návrh.

- **Základní práva**

Toto navrhované doporučení Rady ctí základní práva a dodržuje zásady uznávané v Listině základních práv Evropské unie, zejména právo na ochranu osobních údajů stanovené v článku 8 a právo na vzdělání stanovené v článku 14.

Opatření budou provedena v souladu s právem Unie v oblasti ochrany osobních údajů, zejména v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679³⁰ o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

³⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679.

4. ROZPOČTOVÉ DŮSLEDKY

Tato iniciativa nebude vyžadovat dodatečné zdroje z rozpočtu EU.

5. OSTATNÍ PRVKY

- **Plány provádění a způsoby monitorování, hodnocení a podávání zpráv**

Na podporu provádění Komise navrhuje, aby se ve spolupráci s členskými státy vyvinul výzkum, poradenský materiál a další výstupy založené na důkazech, činnostech vzájemného učení a určení osvědčených postupů.

Komise má v úmyslu podat zprávu o uplatňování doporučení Rady v souvislosti se strategickým rámcem evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

- **Informativní dokumenty (v případě směrnic)**

Nevztahuje se na tento návrh.

- **Návrh doporučení a pracovní dokument útvarů Komise**

Návrh doporučení Rady přináší pokyny a opatření, které mohou členské státy provádět s cílem dále začlenit problematiku environmentální udržitelnosti do vzdělávání a odborné přípravy a rozvíjet kompetence všech účastníků vzdělávání v oblasti udržitelnosti. Stanoví závazek Evropské komise doplnit a podpořit činnost v této oblasti. Doprovodný pracovní dokument útvarů Komise popisuje nejnovější poznatky z výzkumu a stanoviska zúčastněných stran a poskytuje podrobné informace o novém evropském rámci kompetencí v oblasti udržitelnosti.

Návrh

DOPORUČENÍ RADY**o učení v zájmu environmentální udržitelnosti**

(Text s významem pro EHP)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 165 odst. 4 a čl. 166 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Zelená dohoda pro Evropu³¹ a strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030³² vyzdvihují klíčovou úlohu škol, vysokoškolských institucí a dalších vzdělávacích institucí v zapojování účastníků vzdělávání, rodičů, pedagogů³³ a širší společnosti do změn, které jsou pro úspěšnou ekologickou transformaci nezbytné.
- (2) V rámci cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje vyzývá zejména cíl 4.7 všechny studující, aby do roku 2030 nabyli znalosti a dovednosti potřebné k prosazování udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání zaměřeného na udržitelný rozvoj a udržitelný způsob života, lidská práva, rovnost žen a mužů, prosazování kultury míru a nenásilí, globálního občanství a uznávání kulturní rozmanitosti a přínosu kultury k udržitelnému rozvoji.
- (3) Sdělení o Evropském prostoru vzdělávání³⁴, sdělení o evropském pilíři sociálních práv³⁵ a sdělení o novém Evropském výzkumném prostoru pro výzkum a inovace³⁶ vyzývají k tomu, aby politiky a investice v oblasti vzdělávání a odborné přípravy byly zaměřeny na inkluzivní ekologickou a digitální transformaci pro budoucí odolnost a prosperitu.
- (4) Klíčové kompetence v podobě, v níž jsou definovány v evropském referenčním rámci klíčových kompetencí pro celoživotní učení³⁷, mají za cíl podporovat lidi v celé

³¹ COM(2019) 640 final.

³² COM(2020) 380 final.

³³ Pro účely tohoto doporučení mezi pedagogy patří učitelé (jimž byl podle vnitrostátních právních předpisů a praxe přiznán status učitele nebo status stejné platnosti) a školitelé (každý, kdo vykonává jednu nebo více činností souvisejících s teoretickou nebo praktickou odbornou přípravou, a to buď v instituci pro vzdělávání nebo odbornou přípravu, nebo na pracovišti). Patří sem učitelé ve všeobecném a vysokoškolském vzdělávání, učitelé a školitelé v počátečním a dalším odborném vzdělávání a přípravě, jakož i odborníci v oblasti předškolního vzdělávání a péče a učitelé ve vzdělávání dospělých.

³⁴ COM(2020) 625 final.

³⁵ [Evropský pilíř sociálních práv | Evropská komise \(europa.eu\)](#)

³⁶ COM(2020) 628 final.

³⁷ Úř. věst. C 189, 4.6.2018, s. 1, příloha.

Evropě při získávání dovedností a kompetencí potřebných pro osobní naplnění, zdraví, zaměstnatelnost a sociální začlenění v době rychlých a hlubokých změn.

- (5) V Evropské agendě dovedností³⁸ byla oznámena podpora rozvoje základního souboru zelených dovedností pro trh práce s cílem vytvořit generaci odborníků a ekologických hospodářských subjektů s povědomím o životním prostředí a začlenit otázky životního prostředí a klimatu do školního a vysokoškolského vzdělávání a odborného vzdělávání a přípravy, jakož i do výzkumu. Evropa potřebuje vysoce kompetentní odborníky, aby podpořila ekologickou transformaci a byla světovým lídrem v oblasti udržitelných technologií.
- (6) Doporučení Rady o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost³⁹ uznává odvětví odborného vzdělávání a přípravy jako klíčové pro digitální a ekologickou transformaci.
- (7) Evropský klimatický pakt vyzývá jednotlivce, komunity a organizace, aby se podíleli na činnostech v oblasti klimatu a budování ekologičtější Evropy, a nabízí v tomto ohledu příležitosti obeznámit se se změnou klimatu, vyvíjet a zavádět řešení a spojovat se s ostatními, aby se dopad těchto řešení znásobil.
- (8) Akční plán digitálního vzdělávání⁴⁰ poskytuje vizi vysoce kvalitního, inkluzivního a přístupného evropského digitálního vzdělávání a zdůrazňuje význam digitálních technologií jako účinných faktorů umožňujících ekologickou transformaci a zároveň usnadňujících přechod k udržitelnému chování při vývoji a používání digitálních produktů.
- (9) Nový evropský Bauhaus vnáší do Zelené dohody pro Evropu kulturní a tvůrčí rozměr s cílem ukázat, jakým způsobem mohou udržitelné inovace dosáhnout hmatatelných a pozitivních změn v našem každodenním životě, včetně školních budov a dalších vzdělávacích prostředí.
- (10) UNESCO prostřednictvím svého programu vzdělávání pro udržitelný rozvoj pracuje na tom, aby se vzdělávání stalo ústřední a viditelnou součástí mezinárodní reakce na klimatickou krizi a aby bylo dosaženo cílů udržitelného rozvoje, zejména cíle 4.7 v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj. Podle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a Pařížské dohody se smluvní strany zavazují podporovat vzdělávání, odbornou přípravu, povědomí veřejnosti, účast veřejnosti a přístup veřejnosti k informacím o změně klimatu a v těchto otázkách spolupracovat.
- (11) Údaje OECD⁴¹ z roku 2018 ukazují, že mladí lidé ve věku patnácti let mají vysoké povědomí o změně klimatu a environmentální krizi a o nutnosti se jimi zabývat. Tytéž údaje však ukazují, že mnohem méně studentů má dojem, že mohou něco skutečně změnit. Učení se o životním prostředí a globální krizi může vést k tomu, že se žáci a studenti budou cítit zahlceni a bezmocní, což je ještě zhoršeno nepřesnými informacemi a dezinformacemi.
- (12) Systémy a instituce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy mají povinnost reagovat na sílící hlas mládeže v souvislosti s klimatickou krizí a krizí v oblasti biologické rozmanitosti a zapojit mladé lidi do navrhování řešení souvisejících s učením v zájmu environmentální udržitelnosti.

³⁸ COM(2020) 274 final.

³⁹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)&from=CS](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202(01)&from=CS)

⁴⁰ COM(2020) 624 final.

⁴¹ OECD (2020), Are Students Ready to Thrive in an Interconnected World? (Jsou studenti připraveni se úspěšně rozvíjet v propojeném světě?) PISA 2018, svazek VI.

- (13) Pandemie COVID-19 zvýraznila naše úzké vazby s přírodou a opětovně nasměrovala naši pozornost na systémy vzdělávání a odborné přípravy. Byly získány poznatky o nových možnostech vzdělávání a odborné přípravy, včetně učení v různých prostředích (též v on-line prostředí), zapojení a autonomie účastníků vzdělávání a vazeb mezi formálním učením a širším společenstvím. Pandemie také zesílila dlouhodobé obavy o tělesnou, duševní a emocionální pohodu dětí a mladých lidí.
- (14) Jednotlivá střediska předškolního vzdělávání a péče, školy, vysokoškolské instituce, výzkumné organizace, poskytovatelé odborného vzdělávání a přípravy a místní komunity jsou v souvislosti s klimatickou krizí a krizí v oblasti biologické rozmanitosti stále aktivnější. Udržitelnost však dosud není systémovým rysem vzdělávání a odborné přípravy v celé EU.
- (15) Mnohým pedagogům chybí podpora, odborné znalosti a vzdělávací příležitosti pro začlenění environmentální udržitelnosti do jejich výukových postupů. Často se cítí nedostatečně vybaveni k tomu, aby se vypořádali s ekologickou úzkostí a ekologickým pesimismem a pomáhali účastníkům vzdělávání se zabývat otázkami klimatu a životního prostředí s pozitivním přístupem.
- (16) Přístupy k udržitelnosti, které spočívají v celoinstitucionální jednotnosti a zahrnují všechny oblasti činnosti, nejsou dosud rozšířeny. Tyto přístupy mohou zahrnovat výuku a studium, výzkum a inovace a zařízení a operace a měly by zapojit studenty, zaměstnance, rodiče a místní i širší komunity.
- (17) Dále je třeba zkoumat potenciál a příležitost k doplnění a posílení dalších vzdělávacích programů. Výuka a učení v zájmu environmentální udržitelnosti mohou celkově podpořit politiky a programy zaměřené na blahobyt a začlenění, globální solidaritu, učení zaměřené na studenty, výzkum a inovace a digitální transformaci.
- (18) Rozměr vzdělávání a odborné přípravy není systematicky zahrnován do ostatních politik souvisejících s ekologickou transformací a udržitelností. Začlenění vzdělávání do těchto politik může podpořit jejich provádění, propojit různá odvětví společnosti a hospodářství a účinně zakomponovat udržitelnost do vzdělávání.
- (19) Toto doporučení plně respektuje zásadu subsidiarity a proporcionality,

DOPORUČUJE ČLENSKÝM STÁTŮM:

- 1) Co nejdříve zvýšit úsilí na podporu systémů vzdělávání a odborné přípravy s cílem přijmout opatření pro ekologickou transformaci, aby účastníci vzdělávání všech věkových kategorií a ze všech prostředí měli přístup ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání a odborné přípravě v oblasti změny klimatu, biologické rozmanitosti a udržitelnosti.
- 2) Zavést učení v zájmu environmentální udržitelnosti jako prioritní prvek v politikách a programech v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s cílem toto odvětví podpořit a umožnit mu přispívat k ekologické transformaci. Rozvíjet komplexní a společný přístup k učení v zájmu environmentální udržitelnosti se zapojením všech orgánů, organizací a aktérů do systému vzdělávání a odborné přípravy.
- 3) Poskytnout širokou škálu vzdělávacích příležitostí v různých prostředích od raného dětství po vzdělávání dospělých, aby se všichni jednotlivci mohli připravit na ekologickou transformaci a aktivně k ní přispívat a podnikat kroky k dosažení environmentálně udržitelného, oběhového a klimaticky neutrálního hospodářství a spravedlivé společnosti.
- 4) Zvážit na úrovni systému následující opatření:

- a) plně sladit strategie a plány v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, včetně těch, které se týkají osnov a hodnocení, pedagogiky a profesního rozvoje pedagogů, s environmentální udržitelností; podporovat provádění vnitrostátních a jiných strategií a politik, včetně souvisejících koncepcí, jako je vzdělávání pro udržitelný rozvoj, a to prostřednictvím akčních plánů a mechanismů pro následná opatření a monitorování;
 - b) investovat do ekologického a udržitelného vybavení, zdrojů a infrastruktury (budov, pozemků a technologií) pro učení, socializaci a rekreaci s cílem zajistit zdravé a odolné vzdělávací prostředí;
 - c) zvýšit povědomí o přínosech a příležitostech učení v zájmu environmentální udržitelnosti a podporovat vzdělávací instituce a instituce odborné přípravy tak, aby se otázky změny klimatu, biologické rozmanitosti a udržitelnosti staly pro každodenní život účastníků vzdělávání relevantními;
 - d) zapojit žáky, studenty a všechny účastníky vzdělávání smysluplnými a koordinovanými způsoby, navrhnout a plánovat přístupy k tomu, co, jak a kde se učí o environmentální udržitelnosti a v jejím zájmu; podporovat vyvážené zastoupení žen a mužů mezi účastníky vzdělávání ze všech prostředí;
 - e) vypracovat komplexní rámce učebních osnov, které poskytnou čas a prostor pro důkladné učení v zájmu environmentální udržitelnosti, aby účastníci vzdělávání mohli rozvíjet své kompetence v oblasti udržitelnosti již od raného věku. Mezigenerační učení a místní příklady, problémy a reakce mohou zvýšit význam učebních osnov pro účastníky vzdělávání, protože ukazují, že změna klimatu, biologická rozmanitost a udržitelnost jsou lokální témata, do jejichž řešení je možné se zapojit;
 - f) podporovat spolupráci a vytváření sítí v oblasti udržitelnosti a biologické rozmanitosti, do nichž budou zapojeny například místní orgány, zástupci mládeže, střediska environmentální výchovy, lesy, parky, zemědělské podniky, muzea, knihovny, nevládní organizace, výzkumné ústavy, organizace spotřebitelů a podniky;
 - g) podporovat rozšiřování osvědčených postupů a investovat do pedagogického výzkumu učení v zájmu environmentální udržitelnosti na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy.
- 5) Podporovat účastníky vzdělávání zvážením následujících opatření:
- a) vytvářet pro účastníky vzdělávání již od předškolního věku příležitosti k tomu, aby porozuměli přírodě a její biologické rozmanitosti, zapojili se do péče o ně a vážili si jich, vzbudit v nich zvědavost a úžas a naučit je aktivně přispívat k udržitelnosti na individuální i kolektivní úrovni;
 - b) posílit, a to i prostřednictvím finanční podpory, vysoce kvalitní celoživotní učení v zájmu environmentální udržitelnosti, včetně stáží, učňovské přípravy, dobrovolnictví, mimoškolních činností a jiných forem neformálního a informálního učení; uznávat a odměňovat občanskou angažovanost v oblasti environmentální udržitelnosti;
 - c) usnadnit metody učení a přístupy, které jsou založené na spolupráci a zkušenostech a odpovídají místním souvislostem a tradicím. To zahrnuje poskytnutí praktických příležitostí studentům k pozorování přírody a péči o ni,

úsporu zdrojů, opravy, opětovné využití a recyklaci, což jim pomůže pochopit význam udržitelného životního stylu a oběhového hospodářství;

- d) poskytovat přesné a dostupné informace o klimatické krizi a krizi v oblasti biologické rozmanitosti a jejich hnacích silách, rozvíjet dovednosti v oblasti řešení problémů a spolupráce, zlepšovat kritické myšlení a mediální gramotnost a podporovat pozitivní opatření, včetně dobrovolnictví, s cílem čelit strachu a bezmoci, které by účastníci vzdělávání mohli pocítit v souvislosti s celosvětovými krizemi, a zmírnit je.
- 6) Podporovat pedagogy s cílem usnadnit učení v zájmu environmentální udržitelnosti prostřednictvím zvážení těchto opatření:
- a) uznat, že všichni pedagogové, bez ohledu na svůj obor nebo oblast vzdělávání, jsou pedagogové udržitelnosti, kteří musí podporovat účastníky vzdělávání v přípravě na ekologickou transformaci. Přizvat pedagogy k přípravě učebních osnov a dalších vzdělávacích reforem souvisejících s environmentální udržitelností, ale i k plánování dalšího vhodného odborného rozvoje, radit se s nimi těchto otázkách a zapojit je do nich;
 - b) začlenit environmentální udržitelnost do všech programů počátečního vzdělávání učitelů, do programů dalšího profesního rozvoje a profesních norem a rámců pro učitele s cílem podpořit rozvoj kompetencí pedagogů s ohledem na udržitelnost;
 - c) vytvářet příležitosti a pobídky pro pedagogy, aby se účastnili programů profesního rozvoje souvisejících s udržitelností, například jejich propojením s kariérním postupem a rozvojem a vytvářením rolí pro pedagogy, jako je koordinátor udržitelnosti;
 - d) podporovat pedagogy, mimo jiné poskytnutím potřebného času a prostoru k tomu, aby přijali pedagogické postupy, které zlepšují učení v oblasti environmentální udržitelnosti, přistupovali ke vzdělávání v oblasti udržitelnosti interdisciplinárně a rozvíjeli sociálně-emocionální aspekty učení v zájmu environmentální udržitelnosti, aby se všichni účastníci vzdělávání mohli stát hybateli změn a naučit se jednat, jak individuálně, tak kolektivně, v zájmu udržitelnějšího světa;
 - e) podporovat a umožnit transformativní a interdisciplinární výuku a učení s využitím tradičních i inovativních přístupů k učení, včetně praktického učení, přístupu STEAM⁴², hackathonů a gamifikace;
 - f) vyvinout a šířit prostředky na podporu pedagogů, a to i pokud jde o hodnocení. Podporovat pedagogy v používání tradičních a nových nástrojů a materiálů pro výuku v zájmu environmentální udržitelnosti v celé řadě vnitřních a venkovních i digitálních a nedigitálních prostředí. Zajistit přístup k odborným střediskům, včetně středisek pro vzdělávání v oblasti životního prostředí;
 - g) povzbudit výzkumnou a inovační komunitu, aby spolupracovala s poskytovateli formálního, neformálního a informálního vzdělávání s cílem podpořit pedagogy v oblasti environmentální udržitelnosti. Podporovat pedagogické pracovníky, aby se účastnili průzkumných projektů a výzkumu

⁴² Přístup STEAM (přírodní vědy, technologie, inženýrství, umění a matematika) využívá tvůrčí potenciál propojení vzdělávání v oborech STEM (přírodní vědy, technologie, inženýrství a matematika) s uměleckými, humanitními a společenskými vědami.

souvisejících s naléhavou situací v oblasti klimatu, environmentální krizí a udržitelností.

- 7) Podporovat vzdělávací instituce a instituce odborné přípravy, aby účinně začleňovaly environmentální udržitelnost do všech svých činností a operací, zvážením těchto opatření:
- a) podporovat a usnadňovat účinné celoinstitucionální přístupy k udržitelnosti, které zahrnují výuku a učení, vizi, plánování a správu, aktivní účast účastníků vzdělávání a zaměstnanců, správu budov a zdrojů, partnerství s místními a širšími komunitami a výzkum a inovace. Podporovat vedoucí pracovníky v oblasti vzdělávání při řízení organizačních změn prostřednictvím specializovaného profesního rozvoje a poradenství pro jejich role;
 - b) podporovat vzdělávací instituce a instituce odborné přípravy, aby navrhovaly, monitorovaly a hodnotily své strategie udržitelnosti a/nebo začleňovaly udržitelnost do stávajících procesů a opatření (např. plánů rozvoje škol, prohlášení o poslání vysokoškolského vzdělávání a strategií tohoto vzdělávání). Uznat, že se jedná o dlouhodobý proces vyžadující malé měřitelné kroky, které jsou průběžně sledovány a hodnoceny, a to i prostřednictvím sebehodnocení ze strany instituce;
 - c) povzbuzovat a podporovat školy, vysokoškolské instituce, poskytovatele odborného vzdělávání a přípravy a další poskytovatele vzdělávání v účasti na programech ekologické certifikace, které mohou mít přínos pro životní prostředí, vzdělávání a hospodářství. Poskytnout podpůrné struktury pro takové režimy, např. agentury nebo subjekty na podporu celoinstitucionálních přístupů, mentoring a vytváření sítí, šablony a pokyny nebo finanční podporu;
 - d) soustředit část vnitřního a/nebo vnějšího přezkumu a mechanismů zajišťování kvality organizací pro vzdělávání a odbornou přípravu na udržitelnost. Odměňovat vysokoškolské instituce za účinné zapojení v oblasti udržitelnosti podle rámců financování založených na výkonnosti;
 - e) dále začleňovat environmentální udržitelnost do programů, osnov a modulů napříč celou řadou oborů, jako jsou obchodní studia, společenské vědy, architektura a inženýrství, územní plánování a řízení. Využívat zdroje a materiály vyvinuté nevládními organizacemi zabývajícími se životním prostředím a vzděláváním a dalšími relevantními subjekty;
 - f) podporovat vysokoškolské instituce a instituce odborného vzdělávání a přípravy při rozvoji malých a individuálně uzpůsobených vzdělávacích kurzů o environmentální udržitelnosti, které povedou k mikrocertifikátům, a to s cílem prohloubit, rozšířit a aktualizovat odborné kompetence;
 - g) podporovat partnerství s podniky, uměleckými subjekty, zemědělskými podniky, subjekty spravujícími kulturní dědictví, sportovními organizacemi, výzkumnými institucemi, odvětvím vzdělávacích zdrojů (včetně technologií, publikací a učebních pomůcek) a výzkumem v oblasti vzdělávání. Rozvíjet mimoškolní, letní a jiné programy a zároveň podporovat stáže například v laboratořích, podnicích, výzkumných institucích nebo nevládních organizacích.
- 8) Mobilizovat vnitrostátní fondy a fondy EU na investice do infrastruktury, odborné přípravy, nástrojů a zdrojů s cílem zvýšit odolnost vzdělávání a odborné přípravy a jejich připravenost na ekologickou transformaci, a to zejména Erasmus+, Nástroj pro

oživení a odolnost, Evropský sbor solidarity, Evropský sociální fond plus, Evropský fond pro regionální rozvoj, Nástroj pro technickou podporu, program Digitální Evropa, Horizont Evropa a Program InvestEU.

- 9) Investovat do sledování, výzkumu a hodnocení politických výzev a dopadu těchto iniciativ s cílem využít získaných poznatků a uplatnit je při tvorbě politik, mimo jiné i podporou vývoje společných ukazatelů a cílů pro environmentální udržitelnost ve vzdělávání,

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

1. Usnadnila spolupráci a vzájemné učení mezi členskými státy a zúčastněnými stranami, pokud jde o učení v zájmu environmentální udržitelnosti, a to prostřednictvím:
 - 1.1. strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení (2021–2030)⁴³, v němž je vzdělávání pro ekologickou transformaci klíčovou prioritní oblastí;
 - 1.2. šíření a podpory využívání příležitostí k propagaci, podpoře a umožnění vzdělávání a odborné přípravy pro environmentální udržitelnost v rámci programů financování EU, jako je Erasmus+, Evropský sbor solidarity, program LIFE, Evropský sociální fond, program Horizont Evropa, akce „Marie Curie-Sklodowska“ a Nástroj pro technickou podporu;
 - 1.3. sdílení osvědčených postupů z výměn, projektů a sítí zaměstnanců v rámci programu Erasmus+, a to i prostřednictvím iniciativy „Evropské univerzity“ programu Erasmus+, online komunity eTwinning, center excelence odborného vzdělávání, akcí „Marie Curie-Sklodowska“ a Evropského inovačního a technologického institutu;
 - 1.4. identifikace, zaznamenávání a sdílení příkladů osvědčených postupů, mimo jiné pomocí stávajících online platform⁴⁴ a podpory vytváření sítí vnitrostátních a jiných organizací působících v oblasti vzdělávání a environmentální udržitelnosti ve formálním a neformálním vzdělávání a odborné přípravě;
 - 1.5. zapojení mládeže do provádění doporučení, zejména prostřednictvím Evropského roku mládeže 2022 a dialogu EU s mládeží, s cílem zajistit plné zohlednění stanovisek, názorů a potřeb mladých lidí a mládežnických organizací;
 - 1.6. organizace spolupráce s Koalicí pro vzdělávání v oblasti klimatu a Novým evropským Bauhausem.
2. Ve spolupráci s členskými státy vypracovala a sdílela zdroje, materiály a výzkum v oblasti učení v zájmu environmentální udržitelnosti, včetně nového evropského rámce kompetencí v oblasti udržitelnosti.
3. Podporovala pedagogy ve vyučování o environmentální udržitelnosti tím, že bude:
 - 3.1. poskytovat zdroje a podpůrné materiály o budoucí Evropské platformě školního vzdělávání, elektronické platformě pro vzdělávání dospělých v Evropě (EPALE) a Evropském portálu pro mládež;

⁴³ Usnesení Rady 2021/C 66/01.

⁴⁴ Sem by mohla spadat nadcházející Evropská platforma školního vzdělávání, portál Evropa pro školy, platforma Science is Wonderful! (Věda je úžasná!), Evropský portál pro mládež, elektronická platforma pro vzdělávání dospělých v Evropě (EPALE), projekt Scientix, Evropská aliance pro učňovskou přípravu a Pakt pro dovednosti.

- 3.2. oceňovat mimořádné úsilí v oblasti výuky a učení v zájmu environmentální udržitelnosti prostřednictvím systémů cen EU, včetně evropské ceny za inovativní výuku, ceny eTwinning a evropských cen za odborné dovednosti.
4. Sledovala, jak absolventi vysokých škol, absolventi odborného vzdělávání a přípravy a začínající výzkumní pracovníci rozvíjejí své zelené dovednosti, například zahrnutím těchto dovedností do evropské iniciativy pro sledování uplatnění absolventů.
5. Monitorovala pokrok v oblasti vzdělávání pro environmentální udržitelnost v rámci zpráv o Evropském prostoru vzdělávání a Zelené dohodě pro Evropu.
6. Posilovala spolupráci se stávajícími mezinárodními organizacemi, zejména s UNESCO a dalšími orgány OSN, s cílem prosazovat s tvůrci politik, odborníky a se zúčastněnými stranami v členských státech takový přístup, který zahrnuje nestrannost, inkluzi a spravedlnost, a to v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu a s cíli udržitelného rozvoje.
7. Pokračovala v posilování zeleného rozměru programů Erasmus+ a Evropský sbor solidarity, a to jak prostřednictvím zelené mobility a ekologických postupů v projektech, tak výrazným zaměřením na environmentální udržitelnost ve spolupráci s různými zúčastněnými stranami v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a mládeže.

V Bruselu dne

*Za Radu
předseda/předsedkyně*